

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Fél évre . . 50 L — b.
Egy évre . . 25 L — b.
Egy hónapra . . 9 L — b.
Nyilvántartás sora 6 L — b.
Hird. peltisora 3 L — b.

SZÉKELY UJSÁG

Kézdivásárhely és Vidéke Gazdasági Egyesületének hivatalos lapja.

Megjelenik
hetenként kétszer:
csütörtökön és
vasárnap reggel.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Soseana Gen. Averescu-ut 4

Felelős szerkesztő: Dr. I. Diénes Odón.

Kiadja a Societate Anonima Tipografia Targul-Sacuilor.
Kézdivásárhelyi Könyvnyomda Részvénytársaság.

Segédszerkesztő: Kovács J. István.

II. Vilmos terve.

Brüsszel, november 14. A brüsszeli Gazette folytatja leleplezéseit Vilmos excsászár és németországi hívei tervéről. A Gazette leleplezi Vilmos császár hazatérési szándékait és hozzáfűzi, hogy a porosz monarchisták december 4-ére tervezik a Hohenzollern-monarchia visszaállítását. Egyelőre azonban még eldöntetlen dolog, hogy a volt császár vagy pedig a fia fog-e a porosz trónra ülni.

Lloyd George Budapestre megy.

Apponyi, amikor Chicagóban találkozott Lloyd Georgeval, meghívta Budapestre előadásra.

Lloyd George tavasszal Közép- és Kelet-európában kezd felolvasó körutat. A legnagyobb készséggel megígérte budapesti látogatását. Elmondta Apponyinak, hogy Magyarország mennyire érdekli, a magyarokkal nagyon szimpatizál.

Bonyodalmak a német trónörökös hazatéréseért.

A német trónörökös hazatérése ügyében a Havas brüsszeli jelentése megállapítja, hogy a trónörökös a háborús bűnösök listáján szerepel. Belgium a Graff hadnagy meggyilkolásáért is felelősségre kívánja vonni.

Ugyane jelentés jelzi, ha a német kormány a volt trónörökös kiszolgáltatásának kérdésében nehézséget csinálna, a szövetségesek szankciókhoz folyamodnak.

Ugy hirdlik, hogy a szankció újabb német nagyvárosok megszállása lenne.

Erélyes belga jegyzék Németországhoz.

A belga kormány határidőhöz kötött jegyzékben felszólította Németországot, hogy Graff belga hadnagy meggyilkolásáért adjon elégtételt, mert ellenesetben megtorló szankciók következnek.

Társadalmi jelenségek.

A bűnügyi krónika mindennap újabb és újabb eseteket jegyez fel. Nem mulik el nap annélkül, hogy az ujságok be nem számolnának az ország valamelyik részében történt bűntényről, „szenzációs” eseményről. Mind-megannyi szomorú adata ez a közbiztonság általános zülésének. Egészen bizonyos, hogy a hidegebb évszak beálltával ezek az esetek szaporodni fognak s a lapok bűnügyi rovatának több feljegyezni valója lesz.

Es érthető is, hogy bűnözések a tél közeledtével szaporodnak. Hiszen az első hideg őszi éjszaka a nincstelen tömegek amugy is meglazult erkölcsi érzékét fokozott kísértésnek teszi ki. A fűtetlen szobák rémlátásai, a cipő és meleg ruha hiányának szenvedései kiszakítják a megriadt szegénységet az emberi nagy közösségből és külön akciók jogosultságának bűnös illuziójával töltik el. Az egyén, ha még olyan hitvány és nem életre való is, minden nélkülözésért a társadalomra hárítja át az okot, arra a társadalomra, amelynek kötelessége volna, hogy eltartsa. A helyzet nemcsak a tömegek kereseti lehetőségeiben romlott meg, hanem a kulturélet minden más területén is.

A huszadik évszázad fordulópontján Európa társadalma a felfelé törekvő fejlődési vonalnak oly magaslatán állott, ahova ma már csak szédülő szemekkel tekinthetünk fel. A dús-gazdagok és inségesek osztálya közötti hasadék kimélyült. A társadalom jobb rétegeiben is a barbarizmus felé visszamutató szenvedélyek jutottak uralomra. Faji és felekezeti gyűlölködés, tultengő nacionalizmus e legutóbbi évek szomorú fattyuhajtásai. Mindezt pedig nemcsak a lövész-árokából visszaözlönlött és a társadalomban elhelyezést nem nyert, megdurvult erkölcsű harcosok nagy rétege okozta, hanem okozza a kapitalizmusnak minden korlátot túllépő felburjánzása és a nemzetek közötti gyűlölködés is.

Németország husz évvel ezelőtt a világ kulturállamai sorában a legelső között állt, mégis Németország területén ma éhségtől zaklatott fegyelméletlen tömegek tombolnak, akiknek lelki megfontolásában a tisztesség, a józan-ság, a mások javának megbecsülése csaknem

az öntudat alá süllyed. Élni akarnak s mert elvonták tőlük a megélhetés lehetőségét törvényes uton, az ököl erejével küzdik ki az élet-hez való jogukat. Valamikor Franciaországot még felelősségre vonja Németország mostani sorsáért egy magasabbrendű utókor szigorú ítélőszéke.

De nemcsak a megélhetés területein állott be a nagy süllyedés és ennek megfelelően az erkölcsök lezülése. A kultúra minden vonatkozásában visszaeséssel számolunk. Irodalom és művészet sohasem élte a dekadencia olyan szomorú korszakát, mint most. Tehetségtelenek és feltehetségűek hangos, lármás tömege tola-kodik a fórumokra és szemérmetlen melldőn-getéssel követeli, hogy bennük lássák az új, modern irodalom és képzőművészet apostolait. Ami Cezannenál csak megújulás volt és mit a francia fin de siècle finoman dekadensről még a tiszta kultúra jegyeiben alkottak: a mostani kubista, futurista és egyéb csodanéven ösz-szeverődött tehetségtelenek kezén természet-gyalázássá, a rutnak magasztalásává fajul. A világháború a kulturális élet fejlődés-vonalát egy borzalmas szökőárszerű hullámmal lendítette ki az utjából s a szökőár nyomán most a mély apály fenékszapján vergődünk.

HIREK

Szombat, nov. 17.

— **Házasság.** Elekes Magda urleány, középiskolai tanárnő és Olteanu János középiskolai tanár házasságot kötötte városunkban.

— **Elhalasztották a kereskedő-kongresszust.** Amint a Székely Ujság is megírta, az országos kereskedői kongresszust nov. 26-ikára tűzték ki. Most közlik velünk, hogy a kongresszus az előkészítés munkájának részletes kidolgozása miatt dec. 9-ikére lett elhalasztva.

— **Javítják a Vigadót.** Nehány napon belül befejezik a Vigadó nagytermén végzett javításokat és rövidesen átadják azt a város közönsége szórakozására. Amint értesülünk, a mozi e hó 24-én már megkezdődik szenzációs film-mel, a Hindu sirenüléssel.

Cserey Jánosné emléke.

(Élt 1823—1905.)

Irta: Péter János dr.

II.

Csereyné most már költséget nem kimélve, ásatásokat is eszközölt. Petőfalván egy ilyen ásatás alkalmával egy teljesen ép mumiára akadtak. Vasady Gy. értekezést írt róla a budapesti lapokba s cikkében megemlékezett az imecsfalvi múzeumban levő több értékes tárgyról is. Ez fölkelte a régiségbuvárok figyelmét.

1877-ben, amidőn a tudósok eljöttek a Székelyföldre, hogy megtekintsék természeti kincseit, az ötven tagra felszaporodott társaság kirándult Imecsfalvára is, hogy tanulmányozzák Csereyné múzeumát. Köztük volt Damjanics tábornok özvegye is. A két urnó ezen alkalommal holtig tartó barátságot kötött.

A Damjanicsnéval kötött barátságon kívül nagy hatással volt Csereynére Torma Zsófia működése, aki ebben az időben Tordoson és más hunyadmegyei helységeken ásatásokat végeztetvén, meglepő felfedezéseket tett és ezen őstelepek felkutatásával még a nagynevű külföldi tudósok (Fraas Oszkár, Lindenschmidt,

az oxfordi Sayce, sőt Schliemann, Trója felkutatója) elismerését is kivívta. Kutatásai eredményeit a Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat évkönyveiben és az Erdélyi Múzeumban közölte.

De hadd említsek meg ezenkívül egy igen közelről kiinduló más hatást is, amely alól egyetlen háromszékmegyei kiválóbb szellem sem vonhatta ki magát. A múlt század utolsó három évtizede Háromszékmegye művelődési és emberbaráti intézményeinek megteremtésében és fejlesztésében egyenesen korszakalkotó. Egymásután jönnek létre ugyszólván a semmiből olyan addig nélkülözött és fontos intézmények, melyeknek áldásos működése nemzedékek művelődését vitte előre, vagy más irányban a szenvedésnek, elhagyatottságnak, szegénységnek keserű könnyeit volt hivatva letörölni.

Elég csak névleg felsorolni ezen intézményeket, hogy fogalmunk legyen arról a pezsgő szellemi és felebaráti működésről, amelyet azon évtizedek közéleti emberei Háromszéken kifejtettek. 1872-ben tűzte ki Zagoni Szentkereszt Stefánia bárónő egy árvaleánynevelő-intézetnek Kézdivásárhelyen leendő felállítását. A tervet melegen felkarolta egy a megyei hatóság, mint a közönség, az intézmény már 1873-ban megnyitott s néhány év alatt szilárdan megalapozva,

pályafutását mind máig elismerésre méltó nagy eredményekkel folytatja.

Ehhez teljesen hasonló célú intézmény a Sepsiszentgyörgyön 1886-ik évi kezdettel létesített árvafiu-szeretetház, melynek létrehozásában az oroszlanrész Potsa József akkori főispáné volt.

Sepsikőröspatakon 1891-ben alapította Kálnoky Félixné a „gróf Kálnoky Félix, Ludmilla, Imre és Pál intézet”-et a népnevelés céljainak szolgálatára.

1874-ben nyitott meg Kézdivásárhelyen a munkaképtelen szegények menedékháza, amelynek eszméje szintén Szentkereszt Stefániától indult ki. Sepsiszentgyörgyön ugyanezen nemes cél vezeti Potsa Józsefet a szegények menedékházának alapításával, amit 1885. jan. 1-én indított meg.

Ugyanílyan mozgalmasságot találunk a közművelődési intézmények létesítése terén is. Ekkor keletkeznek a kézdivásárhelyi „iparos szakosztály felső népiskola” (1872.), mely husz évig tartó kísérletezés után, hogy a kefékést, kosárfonást, műfaragást meghonosítsa, 1892-ben polgári fiúiskolává alakult át. Sepsiszentgyörgyön hasonló alakulás megy végbe; az 1872-ben felállított felső népiskola 7 évi

— **Halálozások.** Kiss Gyula szíjgyártó, volt magyar rendőr 45 éves korában meghalt. Tegnap d. u. temették. — Nagy István asztalos meghalt városunkban. Vasárnap d. u. temetik.

— **Cipészeink közgyűlése.** Holnap, vasárnap d. u. 3 órakor tartják meg cipészeink évi közgyűlésüket a Vegyes Ipartársulat helyiségében.

— **Megjelent a Pletyka.** Szenzációs tartalommal jelent meg a Pletyka 18-ik száma. Felhívjuk rá olvasóink figyelmét.

— **Megmozdultak az ország kereskedői.** A kolozsvári Kereskedő Tanács újabb akciója a szabadkereskedelem visszaállításáért élénk visszhangot keltett a többi erdélyi és bánági városokban is. Déván a kereskedők nagysikerű gyűlést tartottak, amelyen 25 kereskedőt jelöltek ki a bucaresti országos kongresszusra. Marosvásárhely kereskedőtársadalma egyhangulag csatlakozott a mozgalomhoz és elhatározta, hogy 30 tagját küldi le Bucarestbe. Bethlen és Beszterce kereskedői körében is lelkes a hangulat. A bánági, aradi és temesvári kereskedők is nagyszabású előkészületeket tesznek a bucaresti országos kongresszusra való részvételre. A szatmári Kereskedő Tanács is nagygyűlést tartott, amelyen elhatározták, ha a bucaresti kongresszusnak nem sikerülne enyhíteni a sérelmeken, a kereskedők tüntető sztrájkot rendeznek. Itt a nagygyűlés követelte az uzsoratorvény hatályon kívül való helyezését, a kereskedelemnek minden korlátozástól mentes szabad tételét, a forgalmi adó eltörlését, az adókievitelek revízióját és a tényleges teherviseléssel járó megadóztatást, végül a lakásrekvirálások megszüntetését.

— **Tavas az őszben.** Marosvásárhelyről írják: Hogy az orgonabokrok újra rügyeznek és az ibolya mosolyog az elfakult fűben? Még egyéb is — duplázott rá erre a hamiskodó altavasra a késő őszben. Akiknek nem tulmely az álmuk, ma hajnalban hatalmas, hosszanmorajló mennydörgésre riadtak, melyet bőséges zápor követett. Mintha nem is tartanánk már november közepe felé... Igazi hosszanviruló szépasszony ez az ideai ősz; szépasszony, aki nem akar megvélni. Jól teszi! — Vidékünkön is a legteljesebb meleg-pompájában bontja ki csalogló panorámáját a késő őszbe belecseppent tavasz. A múlt héten a másodtermések egész halmazával halmazták el szerkesztőségünket. Ma a másodtermések gyümölcseit, szilvát és almát hoztak be szerkesztőségünkbe. Ha esténként le nem hülne a levegő, hinni merészelnők, hogy belementünk egyenesen a tavaszba.

— **Egy millió évi bér — a bodoki Matild-forrásért.** A bodoki Matild-forrás a legjobb, messze híres gyógy- és élvezeti ásványvizek közé tartozik. Az elmúlt vasárnapon megtartott árverésen a legtöbbet Fleischer György brassói lakos igérte, évenként egy millió bért. Ez annyit jelent, hogy a mai rezszi mellett naponként legkevesebb 1600 üveget kell forgalomba hozni, hogy a bérösszeget kikereshesse.

kísérletezés után 1879-ben szintén polgári iskolává fejlődik. Ugyanitt a leánynevelés számára 1874-ben felső leányiskola nyílt meg, mely 1877-ben polgári leányiskolává alakult át. Sepsiszentgyörgyön 1892-ben kisdudóvönöképző-intézet is nyílt meg.

Erre az időre esik továbbá a háromszéki gimnáziumok kifejlesztése. A sepsiszentgyörgyi református kollégium hosszú küzdelem után az 1892/93. iskolai évben válik nyolcosztályú főgimnáziummá. Az erdélyi római katolikus státus pedig kézdívisárhelyi gimnáziumánál 1899. szeptemberében nyitja meg az V. osztályt s 1902/03-ban befejezi teljes főgimnáziummá való kifejlesztését.

Ennek az arányaiban páratlan fejlődésnek legfőbb előmozdítói voltak Mikó Imre gróf, Potsa József főispán, Császár Bálint, Szentkereszty Stefánia, akik mellett a lelkes közéleti férfiaknak és a tanításügy barátainak egész gárdája állt, akiknek önzetlen fáradozásait a „Háromszék Vármegye” c. emlékkönyv lapjain részletesen megkapja az érdeklődő utód.

Ilyen nemes és nagy lendületet vett Háromszékmegye egész közönségében a művelődés, a szellemi előhaladás iránti vágy. Ilyen eszményi törekvések légkörében fogant meg Cse-

— **Vintileancánál tizenkét ökröt gázolt el a gyorsvonat.** Bucarestből jelentik: A gyászos emlékü Vintileancánál a vasut ismét életet oltott ki. Tizenkét jámbor ökröt vészelt el a gyorsvonat kerekei alatt. Tegnapelőtt délelőtt 11 órakor a Bucarestből Csernowitz felé robogó 51. számú gyorsvonat épp abban a pillanatban haladt el a vintileancai állomás közelében, amikor nagy szarvasmarha gulya tipegett keresztül a vasuti töltésen. A vonatot megállítani már nem lehetett; a lassu, veszedelmet nem sejtő állatok pedig már nem volt idő mind leterelni a töltésről. Tizenkét ökröt akadt a vasuti mozdony és kocsik útjába; mindannyian darabokra vágva és cafatokká tépve maradtak a sínek közt és a töltés oldalain. Csak éppen a postakocsi siklóit ki.

— **Budapest jubilál.** 1873-ban egyesült a magyar főváros két városrésze, Buda és Pest és azóta indult meg a rohamos fejlődés, melyvel Magyarország fővárosa mihamar az európai világvárosok színvonalára emelkedett. Budapest tehát most 50 éves jubileumát ünnepli és ebből az alkalomból néhány érdekes régi pesti képet mutat be a Vasárnapi Ujság. A kitűnő képeslapnak e heti száma egyébként is különösen gazdag, érdekesnél-érdekesebb képekben. Bemutatja a szerb királyi párt az ujszülött trónörökösrel, a kolozsvári irodalmi ünnepségek főbb szereplőit, Róma ünnepét a fascizmus bevonulásának évfordulója alkalmából és számos más erdélyi és külföldi aktualitásokat. A Vasárnapi Ujság ma már egyedül áll az utódállamokban és újabb számával is bebizonyítja, hogy minden hozzáfűzött várakozást képes kielégíteni.

— **Az Erdélyi Barázda Naptára 1924. évre** csinos kiállításban gazdag és változatos tartalommal már megjelent. A rendes naptári részen és pontos vásárjegyzéken kívül tanulságos gazdasági szócikkek, hasznos gazdasági utasítások mellett irodalmi részében gyönyörű elbeszélések, versek teszik gazdaggá a naptárt, mely az erdélyi magyar földművesek, kisgazdák részére van írva. Megrendelhető az Erdélyi Barázda szerkesztőségében Tg.-Mures—Marosvásárhelyt Str. Stefan cel Mare Nr. 14. Bolti ára 15 leu, gazdaköri tagok kedvezményesen 10 leuért kapják.

Innen-onnan.

Nyári álom.

Szép, őszi esőben áll a tejszín erdő, most álmodik, most álmodik a nyárról. Lehuny szemében édes nőta kábul sok boldog, tarka nyári éjszakából, hull... hull a nap tűnő aránya.

— Ó, egyszerre az avar szél kavarja, vad jajkiáltás harsan át az erdőn, áthoronzognak a sápadt, sárga lombok, a nyári álom eltűnt, összeomlott, sir... sir az ősz érkezése, csuf halálán.

(Budapest, 1921.)

Elekes György.

× **Uj táncok.** A téli szezonra új táncosodákat hirdetnek a finom sikkü táncakadémiku-

rey Jánosnéban is azon gondolat, hogy gyűjteményét ő is a közművelődés szolgálatába rendelve.

Ezen gyűjtemény, a „Háromszéki Cseregyűjtemény”, akkor még az imecsfalvi urilakban volt felállítva, ahol számosan meglelték, sőt a látogatók különféle tárgyakkal gazdagították. A tulajdonosnő kezdetben az Erdélyi Múzeum egy külön termében Kolozsvárt szándékozott elhelyezni a gyűjteményt. Időközben azonban Rómer Flóris, híres régiségbuvár buzgólkodása következtében kezdett tért foglalni a vidéki múzeumok alapításának eszméje is. Most már Csereynében is az a gondolat érlelődött meg, hogy egy háromszéki múzeumnak az alapját veti meg. 1876. okt. 10 én Háromszékmegye főispánjához intézett levelében többek között így ír: „Jót tenni, egy adóságot akartam a nemzet előtt leróni azáltal, hogy ezen gyűjteményt a Háromszéki Múzeum kezdesének alapjául felajánltam.” A nemes alapítónő a gyűjteményen kívül a múzeum alapjául a maga és fiai nevében 1000 forint alapítványt is tett.

Nyomatott a Kézdívisárhelyi Könyvnyomda Részvénytársaság villanyerőre berendezett könyvnyomdájában.

sok. Fox-blue és a dzsáva. A fox-blue graciózitásával meg fogja hódítani az egész világot. A tangó milongó és a valse hesitation nem tudta legyőzni a simmyt, de a kékróka előtt meg fog hajolni. A tánc alapelve a merevség. A párok hátrahomorított felsőtesttel, feszesen, bábszerűen ropják az új nyugati csodát. És a fő az benne, hogy a két ballábba! kell kilépni, aztán fordulni, megint két balláb, forgás és a többi. Gyönyörű lehet! A másik tánc a dzsáva, Jáva szigetéről lett importálva. Lengő, ringó, mazurkaszerű csuszálás. Kellemesebb, mint a kékróka. De hisz ez természetes is. Elvégre a jávai félvadak nem fognak európai nyakatekert, kétkarú táncokat járni!

NYILTTÉR*)

Köszönetnyilvánítás.

Felejthetetlen férjem és édes jó apánk elhunyt alkalmával kifejezett nagy részvétért hálás köszönetet mondunk barátainknak, ismerőseinknek és az összes megjelenteknek.

A mélyen gyászoló

Vajda család.

*) E rovatban foglaltakért sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal nem vállal felelősséget.

Keresek 2 szoba, konyhából

álló, esetleg teljesen külön álló LAKÁST legkésőbb 1924. január 1-ére. — Cim a kiadóhivatalban.

Tagjaink szives figyelmébe!

Nagyobb mennyiségű

porcellán, érc és zománcozott pléhedények

érkeztek, melyeket minden versenyt felülmulva, a legolcsóbb árban árusítunk.

Ugyiszintén mindennemű

fűszerárak, lámpák és háztartási cikkek

a legolcsóbb napi árban kaphatók.

Kiváló minőségű asztali Ó-BOROK!!

Hangya szövetkezet, Kézdívisárhely.

Eladó ház. III. kerületben, a volt Kertmege-utcában levő kőház, istálló, színek, gyümölcsös és mellékhelyiségekkel együtt szabadkézből eladó. — Értekezni lehet: RUSZ JÓZSEF-nél.

Elsőrendű

fenyővizet és szilvapálinkát

:: gyárt és szállít jutányos áron ::

BAKÓ ISTVÁN gyümölcspálinka-főzdeje SZENTKATOLNA.

Két, kereskedők vagy korcs- állvány eladó. márosok által használható

— Cim a kiadóhivatalban. —

Egy kazal jó minőségű buzaszalma,

idei termésű ELADÓ. 0-0 Ifj. Cseh Istvánnál, Gelencén. 0-0

ÉRTESITEM a t. vevő közönséget, hogy vas-, fűszer-, üveg- és porcellán-áru üzletemet

Avarescu (v. Gábor Áron) utcából áthelyeztem a főtérré, saját házamba, a volt Jancsó Gyula utódai féle helyiségbe, hol a szakmába vágó árukból állandóan nagy raktárt tartok versenyképes áron.

Elsőrendű bánáti lisztek maximált áron kaphatók.

A vevő közönség további bizalmát kéri:

SZÉP ÖDÖN, kereskedő.

Az A. B. C. vendéglőben kosztosok felvétetnek.

Jó házi koszt és pontos kiszolgálás!!

Megjelent 1924. évre a Brassói Lapok kis és nagy NAPTÁRA.

Ha jó naptárt akar, már most szerezze be. Kapható a Kézdívisárhelyi Könyvnyomda R.-társaság papíraru kereskedésében és Kovács újságáruánál.